

Diplomová práce se zabývá velice zajímavým a aktuálním tématem, kriminálními aktivitami džihádismu v Sahelu, přičemž pisatel zvolil metodu případové studie, když se zaměřil na Skupinu pro podporu Islámu a muslimů (JNIM), jednu z dřívějších frakcí al-Káidy. JNIM od roku 2012 původně operovala na severu Mali, ale od té doby rozšířila své teroristické a kriminální aktivity, ze kterých financuje své hnutí, i do dalších zemí Guinejského zálivu (Burkina Faso, Niger, Benin, atd.). Financování terorismu v Africe a dalších kontinentech představuje velmi nosné téma, které rezonuje nejen v africkém prostředí, ale i v dalších zemích. Financování terorismu je vážným a důležitým výzkumným tématem, které se stává velmi oblíbeným cílem výzkumu řady světových badatelů. A jak ukazují tato diplomová práce, nejen jich.

Diplomová práce časově pokrývá přibližně období posledních pěti let (2017-2021) a jak již bylo uvedeno, je zaměřena na analýzu kriminálních aktivit JNIM, které působí v oblasti Guinejského zálivu. Celkové pojetí diplomové práce je logické, autor se vyrovnává s teoretickým rámcem, metodologií, konceptualizací pojmů, aby v 8. kapitole přešel k analýze hlavního aktéra případové studie, JNIM. Jak uvádí autor (s. 3), cílem této práce je porozumět financování džihádistické skupiny JNIM a ověřit hypotézu, že jsou „její násilné aktivity přesouvané do oblasti příjmů.“ Hlavní výzkumná otázka je definována následujícím způsobem: „*Přesouvá a páchá našili JNIM v oblastech, které jsou pro ně důležité z hlediska získávání zdrojů příjmů?*“ (s. 3-4). Kromě této hlavní otázky autor definuje i další výzkumné cíle formulované prostřednictvím vedlejších otázek: „*Jaké jsou v současnosti hlavní zdroje příjmů JNIM? Které lokality jsou klíčové pro financování JNIM?*“ Jelikož práce pojímá nelegální kriminální aktivity páchané JNIM jako prostředek k dosažení dlouhodobého cíle (založení emirátu), tak se autor snaží odpovědět i na otázku: „*Jaké jsou cíle JNIM a jakou roli v nich hrají nelegální příjmy?*“ Podle autora hlavním přínosem práce je komplexní pochopení kriminálních aktivit JNIM v oblasti Sahelu a také v širším pojetí náhledu na konflikt a pochopení důležitosti financování ve strategickém myšlení džihádistů.

Diplomová práce vychází z teoretického konceptu rozpracovaného Benjaminem Lessingou (2015), který byl rozpracován na příkladu kriminálního povstaleckého boje v Latinské Americe. Práce vychází z hypotézy, že teroristické organizace používají násilí nejen pro dosažení politických cílů, ale také na ochranu nelegálních aktivit nezbytných pro financování těchto skupin. Autor používá několik teoretických konceptů, zejména koncept tzv. války z přinucení (snaha změnit státní politická rozhodnutí). Lessing rozšiřuje tento koncept ještě o tzv. válku dobovačnou, tedy se snahou teroristických organizací získat a ovládat území. Dále se autor opírá o tzv. logiku násilí v kriminálních válkách, když teroristické organizace upustily ze snahy založit vlastní stát a soustředí se na dílčí síle (oslabit stát, získat prostředky pro svou činnost). Autor dále rozpracovává a používá koncept tzv. násilné korupce a násilného lobbyingu.

Z hlediska metodologie autor vychází z kvalitativního přístupu, přičemž využívá i kvantitativní přístup, který je založen na používání kvantitativních dat z databáze ACLED. Autor ve svém výzkumu filtruje data podle jejich metodologie, útoky, výbuchy, násilí na civilistech. Jedná se o deskriptivně-analytickou případovou studii.

Je velmi sympatické, že autor ve zvláštní subkapitole řeší limity svého výzkumu (jen anglické zdroje), nedostatek výzkumů na dané téma, relativně krátká existence JNIM (od roku 2017), nedostatečné ekonomické vzdělání, nedostatek informací, které všeobecně souvisí s výzkumem kriminality a terorismu (organizace „nevydávají“ výroční zprávy o své činnosti či financování), určitá nedůvěra k používání dat z otevřených zdrojů, které nemusí zcela odpovídat skutečné realitě.

Struktura diplomové práce je v první části značně problematická. Prvních sedm kapitol by se dalo uspořádat mnohem přehledněji a logičtěji. Navíc některé tyto subkapitoly měly být součástí úvodu (cíle práce, transkripce a překlady měly být uvedeny v úvodu jako technická záležitost, podobně přehled zpracování tématu a limity a zkrácení práce). Naopak teoretická východiska a metodologie mohly být společně uvedeny v kapitole „Teoretické a metodologické zakotvení výzkumu.“ Součástí teoretické kapitoly mohla být i kapitola konceptualizace pojmů.

Ostatní tři části jsou již logicky uspořádány a navazují na sebe. V 8. kapitole autor analyzuje aktéry kriminálního džihádismu, v detailu pak zejména JNIM. Ale pozornost je věnována i Islámskému státu v Sahelu a tzv. signatářským skupinám.

Jádrem výzkumu jsou pak 9 a 10, kapitola, kde autor neuvěřitelně podrobně a zevrubně analyzuje finanční aktivity JNIM (únosy, cigarety, drogy, pašování lidí, těžba zlata a náboženské daně). Subkapitoly doplňují zajímavé mapky a přehledné grafy. V poslední kapitole autor poukazuje na současné změny ve financování, popisuje současnou dynamiku, cíle a lokality aktivit JNIM a aplikuje koncept války přinucení a násilné korupce, díky čemuž se mu podařilo efektivně propojit teoretický koncept s vlastním aplikovaným výzkumem.

Velmi detailní závěr (tři strany) hledá odpovědi na výzkumné otázky a hypotézu. Autor dokládá násilné aktivity JNIM v oblastech, kde dříve nepůsobil (Burkina Faso) a kde se se dá těžit zlato, které se stává jedním z hlavních zdrojů financování aktivit JNIM. Situace dokonce dospěla do fáze, že JNIM bojuje o svou dominanci ne s armádou a státními institucemi, ale s ISS.

Bohužel, zatímco závěr zcela naplňuje představy posuzovatele o analýze výsledků výzkumu, pokud se vrátíme k úvodu, musíme zmínit závažné formální nedostatky. Již výše byly uvedeny návrhy na změnu struktury prvních sedmi částí. Pokud bychom přistoupili k úvodu po formální stránce, autor v úvodu nedefinuje hlavní a vedlejší cíle, hypotézu, nezmiňuje teoretický a metodologický koncept výzkumu, chybí zde přehled odborné literatury. Problematický je i text věnovaný struktuře diplomové práce, práce není rozdělena do dvou částí (s. 2), ale do deseti kapitol.

Práce se zdroji je naprosto nadstandardní, mohu konstatovat, že autor odvedl skvělou práci, nashromáždil neuvěřitelné množství dat a informací, které dokázal seřadit do logických souvislostí a vazeb a dokumentovat na nich vícezdrojové financování JNIM, přičemž velmi dynamicky propojil teoretické koncepty a výsledky svého praktického výzkumu. Autor má vynikající schopnosti argumentace, analýzy, kriticky hodnotí nejen zdroje, ale je schopen vyhodnotit i nedostatky aplikované teorie na aktivity JNIM jako teroristické islamistické organizace.

Zatímco po obsahové stránce hodnotím práci velmi vysoko, není tomu tak po stránce formální. Posuzovatel nemá sílu vypisovat všechny gramatické chyby, špatné skloňování, velmi četné chyby v interpunkci, psaní velkých a malých písmen, atd. Naštěstí se autor nedopouští nějakých hrubých gramatických chyb (snad jen s.42 je výjimkou, „BAT a Imperial začali...“). Jen na první straně úvodu jsem našel šest pravopisných chyb, chybějící čárky, předložky, psaní velkých písmen (Guinejský záliv), atd. Autor se dopustil i některých dalších přehlédnutí, např. že unesení Číňané byli propuštěni v listopadu 2022 (s. 40). Ale to jsou marginálie. Práce je doplněna velkým množstvím přehledných grafů, schémat, tabulek a mapek, ve kterých autor naznačuje nejruznější vazby terorismu, jeho cyklů, fungování, působení a financování.

Přestože posuzovatele nedotažení diplomové práce po formální stránce, problémy s úvodem a struktura prvních sedmi kapitol víceméně nepotěšily, obsah diplomové práce ho naladil při závěrečném hodnocení velmi pozitivně. Po obsahové stránce se jedná o jednu z nejlépe propracovaných, probádaných a teoreticky zakotvených a s výzkumem propojených diplomových prací. Z těchto důvodů práci doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

V Olomouci dne 8 srpna 2022